

Asia: VN/20925/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne, mikäli erottelu alla olevien kysymysten mukaisesti ei onnistu

-

1. Lakiluonnos työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain muuttamiseksi

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun palvelutarpeen arviointia, työttömän työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisen palvelukokonaisuuden suunnittelua sekä työllistymisprosessin etenemistä ja seurantaan koskevat pykälät 3, 4, 5, ja 6.

Luonnoksen mukainen Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun (TYP) lainsäädännön päivittäminen vastaamaan sosiaali- ja terveystyöpalvelujen järjestämistä vastaavaan siirtoa kunnilta hyvinvointialueille on välttämätöntä ja lähtökohtaisesti kannatettavaa. Luonnoksen mukaan TYP-lain 3, 4, 5 ja 6 §:ssä kunta korvataan kategorisesti hyvinvointialueella, jonka mukaisesti TYP-asiakkaiden palvelutarpeen arviointiin, palvelukokonaisuuden suunnitteluun, palveluprosessin etenemiseen ja seurantaan voivat osallistua TE-toimisto ja kokeilukunnat, KELA ja hyvinvointialue. Kokeiluun kuulumattomat kunnat eivät lakiehdotuksen mukaan olisi lainkaan mukana oman kuntansa TYP-asiakkaiden palveluprosessissa eivätkä myöskään kokeiluun kuuluvat kunnat niiden kuntalaisten osalta, jotka eivät kuulu työllisyyden kuntakokeilun asiakaskohderyhmään.

Lakiluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan siihen, että kunnat voivat tarjota vapaaehtoisia, yleiseen toimivaltuuteensa kuuluvia palveluja TYP-asiakkaille. Lakiluonnoksen pykälät 3, 4, 5 ja 6 eivät tähän kuitenkaan anna valtuutusta kunnille. Lakiluonnoksen ehdotuksiin tämä valtuutus tulee kunnilla määritellä.

7 § Monialaisen yhteispalvelun järjestäminen ja valtakunnallinen ohjaus (Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden. Asetuksen sisältöä on kuvattu säännöskohtaisissa perusteluissa. Voimassa oleva valtioneuvoston asetus on 1377/2014.)

7 § määrittelyn mukaan TYP-toimintaan osallistuvien tahojen eli TE-toimiston ja kokeilukuntien, KELAn ja hyvinvointialueen tulee osoittaa riittävä määrä henkilöstöä TYP-toimintaan. Riittävä määrä on määrittelynä epämääräinen ja tulkinnanvarainen. Merkittävällä osalla työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun asiakkaista ensisijainen palvelutarve liittyy sosiaali- ja terveyspalveluihin. Lakiin olisi syytä tarkemmin määritellä se, miten resurssointi tulisi suhteuttaa asiakasmääriin.

Jokaisen TE-toimiston alueella tulee nykyainsäädännön mukaisesti olla monialaisen yhteispalvelun järjestämistä varten tarvittava määrä monialaisen yhteispalvelun johtoryhmiä. Johtoryhmän asettaa TE-toimisto ja toimialueen kunnat nimeävät henkilöt, jotka johtavat TYP-toimintaa johtoryhmän asettamissa puitteissa.

Valtioneuvoston asetuksella (1377/2014) säädetään tarkemmin monialaisen yhteispalvelun johtoryhmän ja ohjausryhmän asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä sekä monialaisen yhteispalvelun järjestämistä johtavan henkilön ja tämän varahenkilön nimeämisestä sekä tehtävistä. Tämän asetuksen päivittäminen etenee myöhemmin ja siihen tullaan sisällyttämään mm. hyvinvointialueen osallistuminen monialaisen yhteispalvelun johtoryhmiin, kuten tämän lakiesityksen säännöskohtaisissa perusteluissa on kuvattu.

Hyvinvointialueen sekä kokeiluun kuuluvien ja kuulumattomien kuntien roolit ja toimivaltuudet näyttävät jäävän lakiehdotuksen muutosteksteissä hämäräksi, epäselviksi ja ristiriitaisiksi. Kunnilla tulee olla johtoryhmätyöskentelyn lisäksi oikeus oman kuntansa monialaisen yhteispalvelun piiriin kuuluvien työnhakijoiden asiakastietojen käsittelyyn ja palveluprosessiin osallistumiseen.

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

Työllisyyskokeiluihin kuuluvien ja kokeiluihin kuulumattomien kuntien roolit Työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa poikkeavat toisistaan hyvin merkittävästi v. 2023. Lakiehdotuksen muutokset kuvataan teknisenä muutoksena, jossa kunnat sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjinä korvataan hyvinvointialueella.

Kaikkien kuntien tulee kuulua johonkin Työllistymistä edistävään monialaiseen TYP-verkostoon. Lakiluonnoksen mukaan kokeilukunnilla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa TYP-asiakkaiden palveluprosessiin toisin kuin kokeiluun kuulumattomilla kunnilla. Kaikilla kunnilla kuitenkin säilyy taloudellinen vastuu pitkittyneestä työttömyydestä aiheutuvista työmarkkinatuen kustannuksista eikä tähän vastuunjakoon ole muutosta näköpiirissä. Keskeinen kysymys on se, mikä on hyvinvointialueen intressi ja motivaatio järjestää palveluja työllistymistä edistävän monialaisen palvelun piiriin kuuluville työnhakijoille, kun kunnat kantavat edelleenkin taloudellisen vastuun pitkittyneistä työttömyyksistä KELAlle työmarkkinatuen kuntaosuutena.

Hyvinvointialueen sitoutuminen järjestämisvastuulleen kuuluvien sosiaali- ja terveyspalveluiden (mm. kuntouttava työtoiminta, työttömien terveystarkastukset ja työkyvyn arviointi) tuottamisesta työnhakija-asiakkaille tulee varmistaa. Työttömyydestä aiheutuvien kustannusten vastuun

hyväksyminen hyvinvointialueelle olisi oikeudenmukainen ja perusteltu insentiivi. Työttömien työnhakijoiden palveluprosessien sujuvuus työllisyyden kuntakokeilun ja hyvinvointialueen toimijoiden välillä on ehdoton edellytys pitkään työttömänä olleiden ja osatyökykyisten työllistämisen kannalta.

2. Lakiehdotus kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Kustannusten korvaaminen (luku 6)

Pakolaisten vastaanoton tueksi tarkoitettujen laskennallisten korvausten jakoperuste kunnan ja hyvinvointialueen välillä ei selviä säädöksestä. Jyväskylän

kaupunki toteaa, että jakoperusteen tulee olla oikeudenmukainen prosessissa, jossa kansainvälistä suojelua saaneiden tulee saada lähes samanaikaisesti heti

Suomeen saapuessa kokonaisvaltainen ohjaus ja neuvonta kunnasta sekä sosiaali- ja terveystyöpalvelut hyvinvointialueelta.

Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten tuen ja asumisen järjestäminen (27-28 §)

Oleskeluluvan pakolaiskiintiössä saaneelle lapselle ja sellaiselle ihmiskaupan uhriksi joutuneelle lapselle, jolla on oleskelulupa, määrätään edustaja

viivytyksettä, jos hän on Suomessa ilman huoltajaa tai muuta laillista edustajaa. Lapselle voidaan määrätä edunvalvoja myös lastensuojelulain perusteella.

Kumpi näistä ensisijaisesti edustaa lasta?

Alaikäisenä yksin maahan tulleiden lasten ja nuorten kanssa tehty työ on vahvasti sosiaalihuoltolain alasta toimintaa. Palveluiden järjestämisvastuu

heidän osaltaan tulee olla hyvinvointialueella. Hyvinvointialueen vastuulla olevassa työskentelyssä kiinnitetään huomiota kokonaisvaltaisesti kohderyhmän

erityistarpeet ja järjestämään palvelut sen pohjalta. Yhteistyö kunnan ja hyvinvointialueen välillä tärkeää.

Muut hyvinvointialueisiin liittyvät muutosehdotukset

Ei lausuttavaa.

Mitä muuta haluatte sanoa ehdotuksesta?

Kotoutumista edistävän lain osalta hyvinvointialueen ja kunnan järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien osalta lakiesitys on hyvin selkeä. Tärkeänä huomiona se, että perheyhdistämisprosessiin ei ole lakiesityksessä otettu kantaa. On syytä selkeästi määrittellä vastuujat asiakkaiden ohjauksesta ja neuvonnasta perheyhdistämisen vaativassa prosessissa. Yhdyspintojen ja asiakasprosessien selkeyttämisellä varmistetaan kunnan ja hyvinvointialueen sujuva yhteistyö.

Lakiuudistus selkeyttää tehtäväjaon ja vastuutehtävät hyvinvointialueen ja kunnan välillä. Tärkeää on se, että hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyö sekä

asiakasprosessit tulee olemaan erittäin selkeät, niin että asiakkaat saavat parhaan mahdollisen katkeamattoman palvelun.

Lehtinen Laura
Jyväskylän kaupunki